

Bogatejši smo za nov nauk

Finančni zakon za leto 1988 spet vsebuje postavko, iz katere bi se lahko črpala sredstva za izvajanje zaščitnih norm za slovensko narodno manjšino v Italiji, če bodo takšne norme seveda odobrene v parlamentu. Senatsna zbornica je namreč tik pred koncem razprave o tem pomembnem zakonu sprejela predlog, za katerega se je odločno zavzemal predvsem slovenski nator KPI Stojan Spetič, ki se mu je tako posrečilo ohraniti v glavnem državnem finančnem dokumentu postavko, ki jo je bila pred leti prva predlagala in jo tudi dosegla Spetičeva predhodnica, senatorka Jelka Gerbec.

Finančni zakon mora odobriti še poslanska zbornica in bo šele po njeni potrditvi postal dokončno veljaven. Upamo, da postavka, ki nas zanima, ne bo naletela na ovire in da bo politična volja senata potrjena tudi v poslanski zbornici.

Iz dogodkov, ki smo jim bili priča ob razpravi o finančnem zakonu za leto 1988, lahko naredimo nekaj zaključkov. Najprej je treba ugotoviti, da se je ponovno izkazalo, kakšnega neprecenljivega pomena je prisotnost slovenskega parlamentarca v zakonodajnih zbornicah. Če ne bi bilo senatorja Spetiča, bi senat bo vsej verjetnosti odobril finančni zakon brez postavke, ki zanima našo manjšino, se pravi, da bi obveljal prvotni predlog vlade. Takšna ugotovitev seveda prav v ničemer ne zmanjšuje zaslug tistih senatorjev italijanske narodnosti, ki so stališča in zahteve slovenskega senatorja razumeli, jih podprli ter bistveno pripomogli, da je Spetičev amandma bil odobren.

Nadaljnja ugotovitev, ki po našem izhaja iz zadnje razprave v senatu, je, da je s potrpežljivim delom moč tudi v strankarsko tako razvejanem in raznolikem telesu, kot je parlament, vendarle izoblikovati fronto, ki je občutljiva za probleme slovenske manjšine v Italiji. Prvi ali vsaj eden glavnih pogojev za izoblikovanje takšne fronte pa je prav gotovo akcijska enotnost same manjšine. Čeprav smo politično še tako različni in čeprav v politični areni tekmuje med seboj za pridobivanje čimvečjega števila pristašev, se moramo izkazati kot en sam mož vselej, kadar gre za probleme, ki se tičejo našega preživetja, našega nadaljnega obstoja kot slovenska narodna skupnost v Italiji.

nadaljevanje na 3. strani ■

Reagan in Gorbačov podpisala sporazum o euroraketah

Začelo se je novo zgodovinsko obdobje

Ameriški predsednik Reagan in glavni tajnik sovjetske komunistične partije Gorbačov sta na slovesnosti, ki so jo po televiziji lahko spremljali milijoni in milijoni ljudi z vsega sveta, podpisala v Beli hiši v Washingtonu pogodbo o odstranitvi in uničenju evroraket, se pravi jedrskih raket na srednji in krajši doseg, nameščenih po Evropi. To se je zgodilo v torek, 8. decembra, ob 19.45 po srednjeevropskem času.

Datum si velja zapomniti, saj gre za zares zgodovinski dogodek, od katerega bo po mnenju mnogih opazovalcev odvisna nadaljnja usoda vsega človeštva. Tako Reagan kot Gorbačov sta v svojih govoricah poudarila, da se Združene države in Sovjetska zveza globoko in korenito razlikujejo, vendar so kljub temu dolžne rešiti svet in človeštvo pred jedrsko katastrofo. Oba sta pri tem omenjala zaveznitvo, ki se je skovalo pred 46 leti prav v tem času, ko so Združene države doživele japonski napad v Pearl Harbourju in ko so nacifašistične vojaške sile oblegale Moskvo. Takratno zaveznitvo je omogočilo poraz nacizma in fašizma.

Pogodba, ki je bila pravkar podpisana, obsega nič manj kot 250 tipkanih strani in je torej že debela knjiga. Obe velesili bostra odstranili in uničili, kot smo že omenili, natančno določeno število jedrskih raket, kar bo potekalo pod nadzorstvom predstavnikov obeh držav. Reagan in Gorbačov sta izrazila upanje, da bo podpis te pogodbe omogočil začetek pogajanj, ki naj bi se po možnosti končala že prihodnje leto s sklenitvijo novega sporazuma, ta naj bi pa zadeval medcelinske rakete, kemično orožje in tudi tako imenovano konvencionalno orožje, se pravi tisto, s katero razpolagajo vojske posameznih držav.

Ameriški predsednik je napovedal pogovore o vprašanju spoštovanja človeških pravic in o regionalnih konfliktih ter o Afganistanu, medtem ko je sovjetski voditelj poudaril, da se je v politiki Sovjetske zveze začelo novo obdobje, ki bo prineslo korenite gnotne in duhovne spremembe. Sovjetsko vodstvo — je dejal Gorbačov — potrebuje za izvedbo svojih načrtov obdobje miru in bo Združenim državam in ostalim državam posredovalo natančne in stvarne predloge za ureditev in rešitev mnogih pomembnih problemov (n. pr. zmanjšanje za polovico vsega ofenzivnega orožja).

Vrhunsko srečanje v Washingtonu bi torej po mnenju večine opazovalcev predstavljalo silno važen zgodovinski mejnik, saj bi se moralo zdaj začeti novo obdobje v zgodovini človeštva. V zadnjih štirih desetletjih je veljalo prepričanje, da je mir temeljil na »ravnovesju terorja«, da je namreč jedrsko orožje obeh nasprotujočih si taborov zagotavljalo človeštvu mir. Odlej bi postopno začeli uničevati jedrsko orožje, ker je oboroževalna tekma dosegla tolikšno stopnjo, da je ogrožen že sam obstoj človeštva. To naj bi bil glavni razlog, ki bi silil obe velesili k novim pogajanjem in novim sporazumom.

Vrhunska srečanja niso nekaj novega v povojni zgodovini odnosov med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami. Spominimo se na srečanja med Eisenhowerjem in Hruščevom ali na srečanja med Nixonom in Brežnjevom. Kljub temu pa smemo trditi, da je sestanek Reagan - Gorbačov v Washingtonu morda zares nekaj edinstvenega, če ne zaradi drugega zato, ker sta se velesili prvič v zgodovini zedinili, da bosta uničili nekaj jedrskih raket, četudi bo šlo za uničenje komaj 3 odstotkov celotnega jedrskega potenciala na svetu.

SSk se pripravlja na volitve

Slovenska skupnost je začela s konkretnimi pripravami na spomladanske volitve, ki bodo zajele deželni svet, pokrajinska sveta v Trstu in Gorici, občinske svete v Trstu in nekaterih drugih občinah v deželi ter krajevne sosvete v tržaški občini. To bo spričo letošnje zaostritve protislovenske

kampanje pomembna preizkušnja za vso slovensko narodno skupnost.

Na zadnji seji deželnega tajništva Slovenske skupnosti, ki jo je vodil tajnik Ivo Jevnikar, je bilo sklenjeno, da bo 9. januarja zasedal strankin deželni svet, ki bo

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 13. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Je-je-jecljavček«, radijska igra; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.30 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 14. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zgodbe vandrovača, orjunaša in narodnega revolucionarja Lipe-ta Kosca; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potovanje proti zrelosti; 12.00 Ko mladost ni le norost; 12.30 Jezik mladih; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Cecilijanka 1987: mešani zbor Hraet iz Doberdoba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: Presodi - razsodi!; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 56. nadaljevanje; 15.15 Poglejmo v mladostnikov svet; 15.40 Mi mladi: kje smo, kaj delamo, kako doživljamo; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana, vodi Anton Nanut; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 15. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravilne rastline in sadni sokovi; 12.00 Naša dobra stara kuhinja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvigljena zavesa; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 57. nadaljevanje; 15.30 Kuharska potovnica; 16.00 Gastronomska kultura skozi tisočletja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana, vodi Anton Nanut; 18.30 Boris Pahor: »V labirintu«, roman; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 16. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravnik in pacient; 12.00 Zrcalce, zrcalce, povej!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Revija Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu: mešani zbor Mačko!je, Dekliška skupina Vesela pmlad z Opčin in mešani zbor Marij Kogoj iz Trsta; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 58. nadaljevanje; 15.30 V svetu knjige; 16.30 Ko zvezde zableščijo; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Hornist Jože Falout v našem studiu; 18.00 Tržaška pisma Vuka Karadžića; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 17. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Duško Jelinčič: Odhajanja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 59. nadaljevanje; 16.00 Poezija slovenskega zapada; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: pevski zbor slovaških učiteljev iz Trencianskih Teplic na Češko-slovaškem; 18.00 »Krvavo polje, brezmejno gorje!«, prva svetovna vojna in begunci s soške fronte; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 18. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Še enkrat film (I.); 12.00 Še enkrat film (II.); 12.30 »Iz tišine glas« — pogovori z ustvarjalci; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Revija Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu: moški zbor Novega Sv. Antona iz Trsta, mešani zbor Kolonkovec in Dekliški zbor Devin; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: Po svetu z raketo; 15.00 Bralni roman: Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«, 60. nadaljevanje; 15.10 V filmskem svetu; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ SOBOTA, 19. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bom naredu stazice« - oddaja iz Kanalske doline; 15.00 Drugi program, vodi Peter Cvelbor; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: pianist Stefan Bembi; 18.00 Pozabljeni smeh. Janko Dolinar: »Cigani«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Začelo se je novo zgodovinsko obdobje...

■ nadaljevanje s 1. strani

izdelal volilno in programsko izhodišče za delo v volilni kampanji za obnovitev deželnega sveta Furlanije-Julijske krajine in za potrditev zastopstva Ssk v njem, kar je zahtevna in nelahka naloga.

Do konca januarja bo po sekcijah in v okviru strankinih pokrajinskih organov stekla akcija za iskanje in preverjanje možnih kandidatov. Strankino glasilo bo v prihodnjem obdobju izhajalo na deželni ravni in pogosteje. Ker bo težišče na deželni problematiki in na delu v deželni svet, bo za te izdaje skrbela deželna svetovalska skupina Ssk.

Strankini kongresi — po sekcijah za izbiro delegatov, pokrajinska kongresa v Trstu in Gorici ter deželni kongres — bodo jeseni prihodnje leto. Naravni rok za njihovo sklicanje bi bil sicer prihodnjo pomlad, a se je tajništvo odločilo za krajšo odložitve, da ohranijo delovni značaj in ne postanejo kake zgolj predvolilne manifestacije.

V nedeljo, 20. decembra, popoldne pa bo deželna Slovenska skupnost priredila v Gorici proslavo s kulturnimi in političnimi točkami ob 40-letnici samostojnega političnega nastopanja Slovencev v Italiji in 25-letnici osnovanja Slovenske skupnosti. Obenem bo to priložnost za prijateljsko srečanje v času pred božičnimi in novoletnimi prazniki.

Na seji deželnega tajništva Ssk so prisotni ponovno izrazili solidarnost s koroškimi Slovenci, ki se borijo za svoje pravice na šolskem področju.

Ponovno je bila tudi poudarjena zahteva, da mora novi finančni zakon vsebovati postavko za finančno kritje globalnega zaščitnega zakona in drugih nujnih potreb slovenske manjšine.

Prof. Andrej Bratuž je poročal o sestanku strank, ki sestavljajo evropsko manjšinsko listo v Italiji. V Rimu so njihovi predstavniki razpravljali o nadaljnjem sodelo-

vanju. Deželni predsednik Marjan Terpin pa je poročal o udeležbi zastopstva Ssk na 35. kongresu Južnotirolske ljudske stranke v Meranu, kjer so stiki z nekaterimi predstavniki te stranke pokazali na obojestransko zanimanje za boljše stike in medmanjšinsko povezavo. Poročal je tudi o pomembni slovesnosti v Ukvah in Žabnicah.

Deželni svetovalac dr. Drago Štoka je poudaril pomen popravka, ki ga je uspel vnesti v besedilo osnutka deželnega zakona o preustroju deželnihi uradov in ustanov. Popravek izrecno jamči za dolžno skrb, ki jo mora imeti tiskovni urad deželnega odbora za sredstva množičnega obveščanja v slovenskem jeziku.

Končno je deželno tajništvo po poročilu načelnika svetovalske skupine v Sovodnjah Branka Černica izrazilo odločno nasprotovanje sedanjemu načrtu o upepeljevalniku tik ob Sovodnjah.

Ob izglasovanju finančnega zakona

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti izraža zadovoljstvo, da je v senatu prodrta enotna zahteva slovenske narodnostne skupnosti v Italiji po ponovni vključitvi postavke, ki naj v novem finančnem zakonu zagotovi kritje stroškov v zvezi z bodočim zakonom o globalni zaščiti in v zvezi z nekaterimi drugimi nujnimi problemi slovenske manjšine, ki so nastopili ravno zaradi pomanjkljive zaščite.

Žal ni bil v celoti sprejet popravek v obliki, ki so jo predlagali senator Spetič, valdostanski senator Dujany, drugi predstavniki socialistične in komunistične stranke, Proletarske demokracije ter Neodvisne levice. Ssk odločno odklanja vsak poskus uvajanja recipročnosti na škodo manjšinskih skupnosti. Obenem pa poudarja, da odobreni popravek obvezuje senat, da začne končno reševati tudi temeljno vprašanje zaščitnega zakona, saj je parlamentarna razprava osvetlila zahteve Slovencev v Italiji, ob koncu pa je bil popravek odobren soglasno.

Katoličani in pravoslavna cerkev

V Vatikanu se je končal večdnevni obisk najvidnejšega predstavnika pravoslavja, carigradskega patriarha Dimitriosa Prvega. Patriarh je iz Rima odpotoval v London in Canterbury, kjer je imel razgovore z anglikanci.

Po srečanjih, ki jih je imel s papežem Janezom Pavlom II., in po razpravah med katoliško in pravoslavno delegacijo je prišlo do dveh slovesnih javnih trenutkov. Med bogoslužjem v cerkvi svetega Petra, ki ga je vodil papež, je patriarh sodeloval ob altarju do posvetilnih molitev, ko se je umaknil, ker imata pravoslavna in katoliška Cerkev različne teološke poglede, ki zaenkrat ne omogočajo celovitega somaševanja. Janez Pavel II. pa ga je pred tem bratsko objel. Ko je govoril o skupni želji, da bi se rimska in vzhodna Cerkev ponov-

no združili, je papež izrazil obžalovanje za napake v preteklosti in za naprej zagotovil spoštovanje vseh vzhodnih tradicij. Spomnil pa je, da ima rimski papež prvenstvo med krščanskimi skupnostmi. Tudi Dimitrios Prvi je obžaloval napake v preteklosti. Oba cerkvena voditelja sta opoldne spregovorila in molila na loži cerkve svetega Petra. Ob vhodu v Cerkev so vzdali ploščo v spomin na ekumenske razgovore teh dni.

—o—

PREDAVANJE V TRSTU

Društvo naravoslovcev in tehnikov Tone Penko vabi člane in prijatelje na predavanje univ. profesorja dr. Janeza Strnada o temi: PRETEKLOST IN PRIHODNOST VESOLJA. Predavanje bo v petek, 18. t.m., v prostorih Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, Trst. Začetek ob 20. uri.

Msgr. Bellomi deset let škof v Trstu

Na praznik Brezmadežne je poteklo deset let, kar je prevzel tržaško škofijo msgr. Lorenzo Bellomi. Sedanji tržaški škof je nedvomno že s svojim dosedanjim delom vtisnil tržaškemu verskemu življenju poseben pečat, mu pokazal nova pota s posebno pozornostjo do problematike naših dni, tudi na družbenem in kulturnem področju ter na področju bratskih odnosov med tu živečima narodnostnima skupnostima.

Msgr. Bellomi se je rodil 3. januarja 1929 v škofiji Verona. V duhovnika je bil posvečen leta 1951. Papež Pavel VI. ga je imenoval za tržaškega škofa 17. oktobra 1977, torej na isti dan, ko je z apostolsko konstitucijo *Prioribus Saeculi* določil nove meje tržaški škofiji, v skladu z državnimi mejami med Italijo in Jugoslavijo, ter ponovno vzpostavil polnopravno koprsko škofijo.

Z msgr. Bellomijem se je končalo predhodno obdobje. To je bilo po umiku nadškofa Santina in dveletni upravi takratnega goriškega nadškofa msgr. Cocolina. Škofovsko posvečenje je prejel v stolnici v Veroni 27. novembra pred desetimi leti, v tržaško stolnico sv. Justa, kjer so ga pozdravili italijanski in slovenski verniki, pa je ob oltarju do posvetilnih molitev, ko se je stopil 8. decembra pred desetimi leti.

Desetletnico praznuje z delom. Tudi te dni tržaški škof nadaljuje z vizitacijo po župnijah. Na vrsti je zdaj Sv. Jakob. Že v soboto, 5., in nedeljo, 6. t.m., se je ob oltarju srečal s Slovenci omenjene župnije, naslednji dan pa je bilo v prostorih Šentjokobskega kulturnega društva srečanje s predstavniki župnijskih združenj in organizacij. Najprej je zapel v pozdrav cerkveni zbor, nato pa je spregovoril slovenski dušni pastir Marij Gerdol. Med drugim je škofu čestital ob desetletnici žive prisotnosti v Trstu, o kateri je dejal, da je težavna in odgovorna služba, ki je prinesla tudi

marsikatero grenko uro. V tolažbo pa mu je lahko dejstvo, da imajo Slovenci posebno radi dobrega pastirja, kateremu so hvaležni za naklonjenost do slovenske komponente v škofiji ter za pogumno in modro vedenje krajevne Cerkve.

Sledila so poročila o delu, ki ga v župniji opravljajo cerkveni zbor, Dom, skavti, Vincencijeva konferenca, birmanska skupina, otroški zborček in seveda dušni pastir.

Škof Bellomi je poudaril, da je skrb za slovenske vernike moralna obveznost v skladu z njihovimi potrebami in njihovimi narodnimi koreninami. Zato je v razgovoru postavil v ospredje vprašanje Slovenskega pastoralnega središča, ki je bilo ustanovljeno zato, da bi skrbelo za vernike, ki so razkropljeni po mestnih župnijah, kjer ni slovenske službe božje. Treba je delati in pridobivati ljudi, je podčrtal ter povabil prisotne k razmišljanju o tem problemu. Razgovor pa je bil posvečen še katehezi odraslih in dolžni skrbi za mladino ter za poklice.

—o—

POČASTITEV SPACALOVE 80-LETNICE

V Kulturnem domu v Trstu je bilo v petek, 4. t.m., posebno slovesno vzdušje. Galerija Tržaške knjigarne in Slovensko kulturna gospodarska zveza sta počastili 80-letnico mednarodno znanega umetnika Lojzeta Spacala. Slovesnost se je začela v Galeriji Tržaške knjigarne, kjer so odprli razstavo grafik in slik iz umetnikovega zadnjega ustvarjalnega obdobja. V Kulturnem domu pa je mogoč ogled stvaritev iz obdobja »Magičnega realizma«. Na slovesnosti v Kulturnem domu je sodeloval godalni kvartet Glasbene matice iz Trsta.

Zakaj Slovenska skupnost zahteva odstavitev tržaškega župana

Predstavniki Slovenske skupnosti so v soboto, 5. t.m., priredili v Trstu tiskovno konferenco, na kateri so obrazložili stališče stranke do položaja, ki je nastal na tržaški občini, in utemeljili podpis Slovenske skupnosti na dokumentu, ki je zahteval odstavitev tržaškega župana Staffierija. Tiskovno konferenco je uvedel član pokrajinskega vodstva Bojan Brezigar, stališče Skupnosti pa je prikazal občinski svetovalec Aleš Lokar. Ta je med drugim povedal, da je Slovenska skupnost pristopila k večinski koaliciji na začetku mandata, in sicer z natančnimi zahtevami glede stališč, ki naj jih uprava zavzame do slovenskih vprašanj, in z zahtevo po opolnomočenju glede kmetijstva v tržaški občini. Do pravega zapleta je prišlo 1. januarja letos z znano izjavo župana Staffierija, ki je izzvenela žaljivo do vse slovenske manjšine, na kar je Slovenska skupnost reagirala z zahtevo po javnem preklicu. Nadalje se je zapletlo tudi pri vprašanju lokacije sinhro-

trona, zaradi česar je Slovenska skupnost zahtevala preverjanje v večinski koaliciji, zaostritev pa je prineslo volilno obdobje spomladi, ko se je Slovenska skupnost znašla v središču napadov z vseh strani, ko so si nekateri drznili celo trditi, da je slovenska manjšina najboljše zaščitena manjšinska skupnost v Evropi. Lokar je poudaril, da je ta protislovenska kampanja bila organizirana načrtno in da so pri njej sodelovale najrazličnejše politične formacije.

Nadaljnji dogodki so privedli do tega, da je Slovenska skupnost zahtevala sprožitev krize, kar se je potem še zaostriло v zvezi s shodom istrskih in dalmatinskih beguncev ter z znano razstavo. Zato je Slovenska skupnost sklenila pristopiti k pobudi opozicije za formalno odstavitev župana Staffierija, kateremu nikakor ne more priznati pravice, da zastopa tudi slovensko prebivalstvo. Temu stališču se Slovenska skupnost ne more in noče odpovedati, če-

dalje na 8. strani ■

Slovenska skupnost solidarna s Korošci

Slovenska skupnost je izrazila solidarnost koroškimi Slovincem, ki se borijo za svoje pravice na šolskem področju, z obiskom, ki ga je v prejšnjih dneh opravila v Celovcu delegacija deželnega tajništva Ssk. Vodil jo je deželni predsednik Marjan Terpin, v njej pa so bili še deželni podtajnik Gradimir Gradnik, član tajništva Karel Brešan in goriški pokrajinski odbornik Mirko Špacapan. Predstavnike Ssk so na sedežu Narodnega sveta koroških Slovencev sprejeli predsednik Matevž Grilc, podpredsednik Janko Urank, Borut Sommerger in urednik Našega tednika Janko Kulmesch.

Koroški predstavniki so obrazložili kampanjo proti dvojezičnemu šolstvu in udarce, ki jih vodilne stranke s tem pripravljajo vsej slovenski narodnostni skupnosti v Avstriji ter prizadevanjem za pristno in plodno sožitje.

Slovenska skupnost je izrazila rojakom na Koroškem polno solidarnost. Izpričala jo bo s prisotnostjo tudi na veliki manifestaciji, ki se napoveduje za 19. december na Dunaju. Na to problematiko bo skušala opozoriti tudi širšo javnost pri nas. V tem sklopu bo na prireditvi, ki jo bo imela Slovenska skupnost 20. decembra v Gorici ob 40-letnici slovenskega samostojnega političnega nastopanja, spregovoril o sedanjem političnem položaju na Koroškem viden predstavnik NSKS.

VEČER V DSI

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 14. decembra, predstavitev letošnjih goriških mohorjevč ter pogovor o načrtih in delovanju Goriške Mohorjeve družbe. Sodelovali bodo uredniki in člani odbora. Začetek ob 20.30.

BOGATEJŠI SMO ZA NOV NAUK

■ nadaljevanje s 1. strani

Dogajanje, kakršnemu smo bili priča ob zadnji razpravi v senatu, ni bilo nekaj enkratnega, nekaj osamljenega. Čakajo nas nove, morda še hujše preizkušnje, vendar lahko rečemo, da smo zdaj bogatejši za nov nauk, ki ga moramo s pridom izkoriščati v okviru nadaljnjih prizadevanj za svoj obstoj in razvoj.

»Božič z nami« na Radiu Trst A

Poslušalce Radia Trst A obveščamo, da bomo na božični dan — 25. decembra — pripravili posebno kontaktno oddajo s poslušalci, v kateri bodo lahko posamezniki, društva in ustanove izrazili svoja voščila.

Vse, ki bi v tej oddaji radi aktivno sodelovali, prosimo, da pišejo na naš naslov RADIO TRST A, ulica Fabio Severo, Trst, za oddajo BOŽIČ Z NAMI. Sporočijo naj nam svojo telefonsko številko in naslov. Lahko sporočijo tudi telefonske številke znancev, ki so daleč po svetu in bi se z njimi radi povezali v tek oddaje. Posebej so dobrodošli naslovi ljudi, ki bi s svojo prisotnostjo ali pričevanjem vsebinsko obogatili oddajo.

Oddaja BOŽIČ Z NAMI bo na sporedu 25. decembra od 15.15 do 19. ure.

Predstavitev pesniške zbirke Aleksija Pregarca »Jedra«

»Mislim, da je nocoj za vse praznik. Praznik je že vselej, kadar dobimo novo slovensko pesniško zbirko. Dvojni praznik je, kadar slovenska pesem nastane za mejo, to je izven matične domovine, tokrat je to v Trstu. Ta slovenska pesniška zbirka, ki je nastala v zamejstvu, pa je povsem mednarodna, se pravi, da ni neka tožba ali žalostinka ne folklor, ampak iz svoje lastne eruptivne in življenjske moči sega v svetovni prostor. To je torej storil Pregarc s svojo pesniško zbirko »Jedra«, ki je obenem izšla v šestih prevodih«. Tako je med drugim dejal Bogdan Pogačnik, ko je v sredo, 2. t.m., predstavil v prostorih Društva slovenskih pisateljev v Ljubljani novo pesniško zbirko Aleksija Pregarca »Jedra«, ki je pravkar izšla v samozaložbi v Trstu (tiskarna Graphart, oprema Edi Žerjal). Za izbor pesmi je poskrbel prof. Josip Tavčar, pesmi pa so prevedene v srbohrvaški, italijanski, nemški, angleški, madžarski in francoski jezik.

Na predstavitvenem večeru v Ljubljani je v angleščini spregovoril prof. Gerald Parks s tržaške univerze, prevajalec Pregarcjevih pesmi v angleščino. Zanimivo je, da je zbirko podobno ocenil kot Pogačnik, saj je dejal, da Pregarcjeve pesmi obravnavajo enake teme — Boga, naravo, smrt — kot velika poezija povsod, tako da ohranjajo svoj čar tudi v prevodih.

Nekaj avtorjevih pesmi je recitiral gledališki igralec Dare Valič, nekaj pa pesnik sam. V svečano vzdušje se je čudovito vključil in ga obogatil nastop ansambla Gallus consort iz Trsta. Bil je zares lep večer, kakršnega redkokdaj doživiš, kar je dalo vsaj nekaj zadoščenja pesniku, ki je za izdajo takšne pesniške zbirke vložil ogromno truda. S tem je slovensko kulturo ponesel v široki svet, za kar zasluži vse naše priznanje.

Uspeh slovenskih pevk na tekmovanju v Vittoriju Venetu

V Vittoriju Venetu je bilo v soboto, 5., in v nedeljo, 6. t.m., v priredbi domače občine in turističnega društva že 22. vsedržavno tekmovanje pevskih zborov, ki delujejo v Italiji. Prijavljeni zbori lahko tekmujejo v polifoniji s svetno in nabožno vsebino in v ljudskih pesmih, prirejenih za zборе. Te pesmi morajo biti italijanskega izvora, ali pa take, ki so nastale in se pojavijo v mejah italijanske države. Zbori tekmujejo v mešani, moški ali ženski zasedbi.

Letos se je za tekmovanje prijavilo 26 mešanih, devet ženskih in pet moških zborov. Med ženskimi zbori sta tekmovala tudi dva slovenska zbor, in sicer dekliški zbor Vesna iz Sv. Križa, ki ga vodi Bog-

Večer v počastitev 50-letnega delovanja

Zelo lepo je, da se društva spomnijo življenjskih jubilejev svojih članov. Posebno veselje pa je za društvo samo in tudi za širšo skupnost, ko slavi okroglo obletnico človek, ki je v društvu bil duša in neutrudni delavec. To je primer Kulturnega društva »France Prešeren« iz Boljunca, ki bo s posebnim slavnostnim večerom praznovalo 50-letnico kulturno-glasbenega delovanja Draga Žerjala, ki še vedno vodi v Boljuncu daleč naskoli poznani tamburaški ansambel. Vse svoje življenje je bil zavzet glasbenik. Še mlad je v Boljuncu ustanovil plesni orkester, ki je pred vojno veliko nastopal v breških vaseh in drugih okoliških krajih. Med vojno je, kot veliko slovenskih fantov, bil dodeljen posebnemu bataljonu, februarja leta 1944 pa se je priključil partizanom. Tu se je spet obnovilo njegovo glasbeno delo. Vodil je zbor in se izpopolnjeval v znanju. Na dan osvoboditve je vodil zbor VII. korpusa.

Po vojni se je spet izpopolnjeval pri Ubaldu Vrabcu in na Tržaškem konservatoriju, leta 1947 je prevzel zbor v Boljun-

cu, ki ga je vodil kljub težavam, prekinitvam itd. Tako je vodil tudi boljunško glasbeno skupino, v kateri so bili godci, pevci, a tudi dvojica šaljivcev, ki je zabavala občinstvo. Drago Žerjal ima tudi to zaslugo, da je bil med ustanovitelji ansambla Miramar in je bil vidno ime na obeh festivalih slovenske popevke. Leta 1966 pa je spet prevzel mesto pevododje boljunškega mešanega pevskega zbora, ki pa od leta 1984 ni več nastopal, ob tej priložnosti pa so se pevci ponovno zbrali.

Na slavnostnem večeru bo namreč nastopil obnovljeni mešani pevski zbor »France Prešeren«, ki ga bo vodil sam slavljeneec. Poleg zbora bodo nastopili tamburaška skupina »France Prešeren«, moški zbor »Fran Venturini«, dramska skupina »Primorsko-Rapotec«, harmonikarski ansambel »Synthesis 4« in še Xenia Brass, Ansambel Lords, Ljubica Berce Košuta, Miranda Caharija, Alma Maver-Ota, Tullio Možina, Marta Werk-Volk in Odinea Zupin. Vezni tekst tega večera je napisala Magda Maver.

Pomembna pobuda občinske uprave v Nabrežini

Devinsko-nabrežinska občina prireja v domu za ostarele »B.tje Stuparich« v Sesljanu, pod pokroviteljstvom princev Thurn und Taxis, vrsto pobud ob božičnih praznikih. Koncerti, umetniške predstave in druge prireditve, ki se bodo zvrstile v decembru, nočejo biti samo razvedrilo za starejše goste, ampak predvsem priložnost za srečanje med občani, za utrjevanje človeških stikov in za socializacijo.

Pri pobudi, ki nosi naslov »Božič '87«, bodo sodelovali nekateri vidnejši umetniki tržaške pokrajine, med temi kantavtor Lorenzo Pilat, harmonikaš Zoran Lupinc, kabaretist Luciano Bronzi, pevski zbor »A. Illersberg«, duo Damiano Vitale in Maria Rutigliano ter čarodej Tullio Granbassi.

Zamisel je osnovalo ravnateljstvo do-

ma za ostarele iz Sesljana, realizacijo pa so omogočili poleg princev Thurn und Taxis tudi številni trgovski obrati in podjetja s sedežem v devinsko-nabrežinski občini in s tem pokazali posebno dobro voljo za posege na socialnem področju, posebno kar se tiče problematike starejših oseb, ki je pravzaprav najizrazitejša problematika socialnega sektorja v tržaški pokrajini.

Devinsko-nabrežinska občina je prva občina v tržaški pokrajini, ki je uvedla ločeno zbiranje odpadnega papirja. Pred kratkim so namestili osem zbiralnikov papirja, in sicer v Nabrežini, Sesljanu, Devinu, Ribiškem naselju, Mavhinjah in Šempolaju, ki stojijo pri zbiralnikih stekla v rabi že nekaj mesecev.

Tudi za ta poseg je bila sklenjena konvencija s specializiranim podjetjem iz Vidma, ki je dobavilo zbiralnike in bo poskrbelo za njihovo občasno izpraznitev. To podjetje je tudi zagotovilo, da bo zbiralnike opremilo z dvojezičnimi napisi.

Za to pobudo niso predvideni finančni stroški v breme občine, ki pa bo v kratkem poskrbela za izdajo in razdelitev posebne knjižice, ki bo prikazala poseg.

Tudi ta pobuda sodi v širši delovni program ob evropskem letu okolja.

Da bi primerno ovrednotila odločitev Evropske skupnosti, ki je proglasila časovno obdobje marec 87 - marec 88 za evropsko leto okolja, je devinsko-nabrežinska občina določila vrsto posegov za zavarovanje območij, ki so iz naravoslovnega vidika posebno zanimiva.

Po odprtju Rilkejeve pešpoti je pred kratkim prišlo do odobritve načrta za ureditev območja ob izviri Timave; zaključuje se tudi postopek za ureditev parka Grmade in za postavitev razglednega stolpa »Alpe Adria«.

dan Kralj, in dekliška skupina Vesela pomlad z Opčin, ki jo vodi Franc Pohajač. Omenjena slovenska zbor sta tekmovala v kategoriji ljudskih pesmi. Ocenjevalno komisijo za to kategorijo so sestavljali priznani italijanski glasbeni strokovnjaki, in sicer profesorji Carlo Bologna, ki je bil predsednik, Giovanni Acciai, Angelo Agazini, Armando Franceschini in Marco Crepani.

Med nagrajenimi v tej kategoriji, in sicer s tretjo nagrado, je bila dekliška skupina Vesela pomlad z Opčin. Dekleta z zborovodjem Francem Pohajačem so seveda vesela te nagrade, ker so jo dosegla tudi s petjem slovenskih pesmi.

Izšla je knjižna zbirka Goriške Mohorjeve družbe za leto 1988

Kot je že dolgoletna tradicija, tudi letošnja knjižna zbirka Goriške Mohorjeve družbe ponuja bralcem štiri knjige. V letošnji redni zbirki je na prvem mestu Koledar za prestopno leto 1988. Po koledarskem delu, ki ga je opremil znani goriški slikar Andrej Korsič, sledijo članki z zelo različno vsebino. V prvem delu najdemo zapise o pomembnih dogodkih v Cerkvah, sledi vrsta zgodovinskih člankov, ki osvetljujejo razna obdobja slovenske preteklosti, še posebej na Primorskem. Kot vsak koledar se tudi ta spominja raznih obletnic znamenitih mož in dogodkov, ki smo jih obhajali v letošnjem letu, oziroma se jih bomo spominjali v prihodnjem letu. Posebno mesto je urednik namenil spominu vidnejših slovenskih mož in žena, ki so umrli v lanskem letu, in kroniki iz političnega ter kulturnega življenja pri nas. Poleg teh člankov je v koledarju tudi nekaj pesmi in proze ter sestavkov, ki so posvečeni sociološkimi, gospodarskim, etnografskim in drugim vprašanjem. Bralci bodo torej

dobili v roke pester zbornik, ki je opremljen z bogatimi fotografskimi dokumentarnimi gradivom.

V letošnji zbirki sta dve novi izvirni leposlovni knjigi. Oba avtorja sta domača in poznana. Prvo delo je le delno romansirani življenjepisi o tragično, med vojno ubitem duhovniku in pesniku Ladu Piščancu. Knjigo je napisala Piščančeva sestra Zora, ki je že uveljavljena pisateljica povesti in večernic. Poznajo jo ne le bralci goriških mohorjev, ampak tudi bralci v Sloveniji, saj so nekatera njena dela izšla pri Ognjišču. Zadnje delo Zore Piščanc nosi naslov »Pesnik zelene pomladi« in torej že v naslovu spominja na pesniško zbirko brata Lada, ki je z naslovom »Pesmi zelene pomladi« izšla leta 1942.

Drugo leposlovno delo je zbirka novel in črtic »Veter iz ljubih daljav«, ki jo je napisal časnikar Saša Martelanc. Gre za njegovo drugo leposlovno knjigo, ki v nekem smislu dopolnjuje prvo. Obe sta izšli pri Goriški Mohorjevi družbi. Saša Martelanc se tudi v tem delu izkaže kot odlični pisec. Bralec skupaj z njim podoživlja na videz drobne dogodke, ki pa sodijo v čas, ko so se dogajale velike stvari. Knjigo je opremil Edi Zerjal.

Kot zadnjo knjigo, ki je izšla v letošnji redni zbirki Goriške Mohorjeve družbe, bomo obravnavali 2. snopič tretje knjige Primorskega slovenskega biografskega leksikona, ki ga ureja prof. Martin Jevnikar. Gre za leksikon, ki gotovo ne potrebuje posebnih predstavitev, saj se iz leta v leto veča zanimanje zanj. V letošnjem 13. snopiču spet najdemo vrsto mož in žena, ki so s svojim življenjem in delom obogatili našo preteklost na Primorskem. Gesla letošnjega snopiča grede od Rebule do zadnjega goriškega nadškofa slovenskega rodu Frančiška Borgija Sedeja.

Z naslednjim tednom bomo torej pri poverjenikih in v slovenskih knjigarnah na Tržaškem in v Gorici lahko kupili letošnjo knjižno zbirko Goriške Mohorjeve družbe. Stala bo 30 tisoč lir in cena gotovo ni pretirana, če pomislimo, koliko sploh stanejo knjige, ki jih tiskajo tudi v mnogo večjih nakladah kot pa goriške mohorjevke.

Glede na zanimanje, ki vlada za Primorski slovenski biografski leksikon, pa pri Goriški Mohorjevi družbi upajo, da bo ta znanstvena publikacija kmalu dobila dovoljenje za vstop na slovenski matični trg, kamor doslej po uradni poti ne sme, čeprav pri leksikonu sodeluje nad 30 strokovnjakov iz Slovenije.

Ured.

M. T.

4. »večerni koncert« v Gorici

Kvartet Paganini, ki ga sestavljajo Bruno Pignata (violina), Lorenzo Lugli (viola), Paolo Mosca (čelo) in Pino Briasco (kitara), so tudi v petek, 27. novembra, s svojim visokim umetniškim nivojem in izdelano izvedbo v goriškem Avditoriju želi uspeh, ki so ga že navajeni. Program se je začel s Schumannovim Kvartetom v G-duru, v katerem, poleg melodične Schumannove teme, zasledimo tudi barvitost in ritem češkega kitarista Wenzla Matiega, kateremu pripisujejo prvotno kompozicijo te skladbe. Poleg skupne igre so zlasti izstopali solistični deli, kakor pogovor med glasbili. Kvarteta št. 9 in 7 Nicolaja Paganinija pa sta bila verjetno najbolj pričakovani skladbi na programu, saj je št. 9 celo še neobjavljen. Opazen je bil lahkotni virtuoziem v »Allegrih« sredi pojočih Paganinijevih navdihov izredne zvočnosti. Izven programa je kvartet izvedel še dve skladbi umetnika, po katerem nosi kvartet ime.

V soboto je Kvartet Paganini navdušil mlajše občinstvo, kateremu je bila namenjena matineja ciklusa »Mladina in glasba«, ki ga prav tako prireja društvo Lipizer pod pokroviteljstvom goriške občine, ministrstva za turizem in goriške hranilnice ter ustanove RAI.

L. Q.

20. občni zbor Sindikata slovenske šole

V petek, 4. decembra, je bil v knjižnici Državnega strokovnega zavoda Ivan Cankar v ulici Alviano v Gorici 20. redni občni zbor Sindikata slovenske šole — Tajništvo Gorica.

Vabljeni so bili predvsem vsi tisti, ki so poklicno vraščeni v življenje naših šol in sicer vodstveno, učno in neučno osebje ter upokojeni šolniki.

Letošnji občni zbor je nudil sliko pravkar iztekajočega se dvoletnega delovanja izvršnega odbora in nakazal razne probleme, s katerimi se bo gotovo ukvarjal tudi novoizvoljeni odbor. Vsi šolniki so imeli možnost, da so se srečali in se pogovorili o potrebah naših šol ter o vlogi sindikata in njegovem delovanju, ki daleč presega sindikalno, saj skrbi za obstoj, kvaliteto in rast slovenskih šol na Goriškem.

Istega dne je bila na Vrhu sindikalna večerja, kjer se je v sproščenem vzdušju nadaljevala jutranja diskusija. Na večerjo, kot tudi na občni zbor, so bili vabljeni vsi, člani in nečlani, vodstveno, učno in neučno osebje, posebno pa tisti, ki so v letošnjem šolskem letu ali nekoliko prej stopili v pokoj.

SI

Orgelske koračnice na Mirenskem Gradu

S pojmom koračnice smo se ob orglah še največkrat srečevali pri poročnih obredih. Slovenski orgelski virtuoz Hubert Bergant pa nam je na svojem recitalu v nedeljo, 22. novembra, na Mirenskem Gradu prepričljivo pokazal, da gre tudi pri orgelskih koračnicah za mnogo širšo in bolj razvejano zvrst orgelske glasbe. Umetnik sam je o koračnicah zapisal v koncertnem listu naslednje: »V prejšnjem stoletju lahko, enako kot danes, opažamo velik prodor elementov posvetne glasbe v cerkveno glasbo. Odločilna pri tem je bila operna glasba, ki je tako razvnela množice, da bi jo najraje poslušale še v cerkvi. Takemu okusu so se podrejali mnogi cerkveni skladatelji in organisti. Lahkotna melodika in

ritmika ter sodelovanje godb na pihala, v kolikor že orgle same niso razpolagale z ustreznimi registri, so pogojevali nastanek novih oblik, ki bi jim lahko dali skupni vzdevek — orgelske koračnice. Resnobni preludiji in postludiji so se morali umakniti raznim oblikam koračnic. Uvodna skladba slovesnega značaja je bila Entrata. Veselost ob zaključku obreda je ilustrirala Sortie, slovesen sprevod je ponazarjal Cortège, zahvalno slovesnost je spremljal Marche triomphale, škofovsko in papeško slovesnost sta povzdigovala Marche épiscopale in Marche Pontificale. Sestavni del poročnega obreda je bila svatbena koračnica — v našem primeru »Svatebni pohod«.

nadaljevanje na 7. strani ■

Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"

Letopis Srbov v Trstu

V dvorani Srbske akademije znanosti in umetnosti v Beogradu so prejšnji teden predstavili knjigo Letopis Srbov v Trstu. Avtorja sta Dejan Medaković in časnikar Đorđe Milošević. Knjigo je predstavil akademik Radovan Samardžić, ki je dejal, da prikazuje publikacija čudovit mali svet, ki ni bil nikoli mnogoštevilen, a je kljub temu ustvaril velike duhovne in stvarne vrednote in če so Srbi kje v svetu do kraja predredili svoj življenjski vzorec svetovnim merilom, se je to zgodilo v Trstu — je še dejal govornik. Knjiga zajema zgodovino srbske prisotnosti v Trstu, ki jo je pisala predvsem trgovska kolonija. Vrsta poglavij je posvečena tudi kulturnim dosežkom. Primer je cerkev svetega Spiridiona, poleg nje pa tudi razne hiše in palače, ki so si jih v Trstu zgradili najvidnejši predstavniki srbskega občestva. Pisca seveda nista mogla mimo gostoljubja, ki so ga bili pri svojih sonarodnjakih v Trstu deležni najpomembnejši srbski pisatelji, zlasti tisti iz prve polovice 19. stoletja, kot na primer Dositej Obradović, Vuk Karadžić, Sima Milutinović Sarajlija, Njegoš in drugi.

Pasternakova dela tudi doma

V kratkem, verjetno kmalu po Novem letu, bo mogoče dobiti v knjigarnah v Sovjetski zvezi obsežno knjigo o pisatelju, Nobelovem nagrajencu Borisu Pasternaku, ki je vrsto let veljal za protisovjetskega ustvarjalca in zato državne založbe niso izdajale njegovih del. Življenjepis o Pasternaku bo izdala založba »Sovjetskij pisatelj«. Sestavlja pa ga je Pasternakov sin Jevgenij, ki že vrsto let zbira dokumentarno gradivo o svojem očetu. Knjiga bo imela približno tisoč strani in bo opremljena z bogatimi fotografskim gradivom. V njej bodo objavljeni tudi nekateri še nepoznani dokumenti in dopisovanje med Borisom Pasternakom in nekaterimi drugimi pisatelji in pesniki. Življenjepis o Pasternaku bo verjetno izšel istočasno s prvo objavo v Sovjetski zvezi njegovega najslavnejšega dela »Doktor Živago«, ki ga misli tiskati literarna revija »Novij mir«.

Boris Pasternak doživlja torej rehabilitacijo. Številne revije so v preteklih mesecih objavile vrsto prispevkov posvečenih njegovemu spomenu. Ljudje, ki so ga poznali, so objavili svoje spomine o njem, marsikatera revija pa je poskrbela za objavo teh literarnozgodovinskih prispevkov o Pasternakovem literarnem ustvarjanju. Kot poroča sovjetska agencija TASS, namepravajo tudi uresničiti Pasternakov muzej v Peredelkinu, kjer je v glavnem živel. Pobudo za ustanovitev tega muzeja so dali člani »Odbora za ovrednotenje literarne zapuščine Borisa Pasternaka«, a zaenkrat, se zdi, ni veliko upanja, da bi prišlo do uresnitve tega muzeja v dogledno kratkem času. Dača, v kateri je Pasternak živel in delal, je namreč že vrsto let zapuščena in zato so potrebna obnovitvena dela.

Objava Pasternakovega življenjepisa ter njegovega romana »Doktor Živago« bo gotovo omogočila, da bodo sovjetske založbe v kratkem izdale tudi druga dela tega pomembnega ustvarjalca našega stoletja. Tako na Vzhodu kot na Zahodu namreč vlada veliko zanimanje za ostala Pasternakova dela, ki doslej še niso bila objavljena.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Mladinska lista Galeb in Pastirček

Ze nekaj časa imajo naši mladi bralci v rokah novembrsko številko mladinskega mesečnika »Galeb«, ki izhaja desetkrat v letu in bo še pred Božičem na voljo tudi njegova četrta, praznična številka. Novembrska, o kateri kratko poročamo, ima obeležje pozne jeseni, na to pa že opozarja uvodni sestavek, nekakšna kratka pesem v prozi in z lepo ilustracijo. Ob nadaljnjem listanju spet ugotovimo, da je revija izredno bogato opremljena s slikovnim gradivom; slednje ima čisto kar osrednjo, nosilno vlogo prispevka, zlasti pri ugankah in drugem za oči prijetnem drobižu. Zaradi tega je daljših tekstov tokrat nekoliko manj. Izstopa novo nadaljevanje Jesihove povesti »Vetrčkovo veliko tekmovanje«, pa še prispevka Danila Gorinška in Valentina Polanška »Tine Smeh in Tone Meh« ter »Mazerja«.

Od stalnih sodelavcev »Galeba« sta tudi tokrat prisotna Berta Golob in Janez Bitenc. Prva pripoveduje o knjigah, ki se jih toplo spominja iz svojega otroštva, drugi pa je napisal in uglašil pesmico »Jesen«, kar je spet v slogu razpoloženja, ki ga srečamo že v uvodu. Kar zadeva ostale prispevke, bi se morali omejiti na golo naštevaje; zato raje prepuščamo bralcem, da to opravijo sami, saj bodo imeli pri tem užitek, ki ga poročilo ne more nuditi — namreč pravo pašo za oči ob ilustracijah in fotografijah. Omenjamo le notranjo tematsko prilogo, ki je tokrat posvečena značilnostim brežanske arhitekture in pa glavnemu sedežu slovenskih srednjih šol v Gorici. Po osem barvno zelo učinkovitih posnetkov nudi bistveno vizualno informacijo, ki jo dopolnjujejo zgoščena besedila.

Tudi mladinski list »Pastirček« je prišel do svoje tretje številke, ta pa je že predbožična; list izhaja namreč le osemkrat v letu in je ta, ki je pravkar izšel, v tem letu zadnji. V božično razpoloženje vabi že uvodna pesem Ljubke Šorli »Kje je Betlehem«. Božične tematike se dotikajo še pesnik Vladimir Kos iz Tokia, Zora Saksida s poezijo »Nocoj« in neomenjeni avtor z »Božično zgodbo«. Tudi svetega Miklavža ni prezrla ta številka »Pastirčka«, in med prispevki o dobrotniku

naših malčkov je tudi kratek dramski prikaz Marize Perat z naslovom »Marinka čaka svetega Miklavža«.

Glasbena priloga obsega skladbico Stanka Jericija »Božji nasmeh« po besedilu Zore Saksidove, če prav tolmačimo navedbo avtorja le po kraticah. Ljuba Smotlak objavlja daljši prispevek o Marijinem svetišču Sveta Gora pri Gorici. V tej številki se nadaljuje prijetna pripoved Lučke Susić »Matejeve živali«; nadaljuje pa se tudi prispevek Marize Perat »Zanimivosti onkraj oceana«. V »Pastirčku« se javlja tokrat tudi »Sklad Mitja Čuk«, ki pojasnjuje mladim bralcem cilje svojega poslanstva pri nudenju pomoči prizadetim otrokom. Zelo bogata je tokrat »Pastirčkova pošta« s številnimi dopisi s tržaških in goriških šol. Slikovno gradivo v tej številki »Pastirčka« sicer ni razkošno, je pa sorazmerno dovolj bogato, da daje reviji prikupen in razgiban videz.

Igralec B. Grubar, nagrajenec v Celju

Igralec Brane Grubar, nagrajenec letošnjega tedna slovenskega filma v Celju, se od svojih kolegov, s katerimi nastopa na odrskih deskah, pred radijskim mikrofonom, filmsko ter televizijsko kamero, razlikuje po izjemni zadržanosti in skromnosti v privatnem življenju. Njegovo obnašanje ni zvezdniško, čeprav so domala vse njegove vloge pri občinstvu zelo priljubljene, poslušalci oziroma gledalci se z njimi zlahka poistovetijo. Grubar nastopa tudi na ljubljanskem radiu Val 202 kot časnikar, zlasti so poslušani njegovi intervjuji z znanimi osebnostmi, zelo nerad pa daje intervjuje. V zadnji številki revije »Stop« je bil objavljen veliki intervju s tem izjemnim igralcem izpod peresa Jelke Sežun. Iz njega citiramo nekatere odlomke.

»Pred recimo dvajsetimi leti je bilo obdobje, ko je slovensko gledališče iskalo antijunaka. Takrat je igralec s fizičnimi lastnostmi, kot so moje, bil mnogo bolj iskan kot kasneje in kot v zadnjem obdobju, ko gredo stvari v družbi narobe. Tokrat si ta družba začenja postavljati stasite

pogumne junake, tako imenovani antijunak pa je ne zanima več. V tem smislu lahko fizična podoba igralca vpliva na njegovo večjo ali manjšo iskanost...«.

»Rad igram komične vloge, če odigram od časa do časa tudi vloge iz drugega repertoarja. In vloge iz — če rečem čisto pogojno — resnega repertoarja rad igram, če sem igral prej, ali pa bom kasneje, nekaj iz drugega žanra. Po tolikih letih dela se te stvari začenjajo nekako zlivati v neko celoto in je težko ločiti, kaj raje, kaj manj rad, kaj ti je ljubše, kaj ti je manj ljubo, ker začanjaš gledati na minulo delo kot na precej velike bloke celote, ki se počasi zaključuje...«.

»Delal sem ves čas maksimalno pošteno, po vesti in prepričanju, da je treba vse stvari, ki jih človek počne, delati zares, ker se potem lahko ozreš nazaj in rečeš, ni bilo dobro, bilo je pa pošteno. Tako da veliko v poklicnem smislu ne bi menjal. Rad pa bi še kaj napisal, še prej prebral.«.

Zarko Petan

Orgelske koračnice na Mirenskem...

■ nadaljevanje s 5. strani

Se v času Antona Foersterja so bile koračnice lahke in banalne. Pod peresi skladateljev velikega formata pa so se spremenile v prave dragulje. Slavni glasbeni tvorci, kot sta v našem primeru Mendelssohn in Widor, so koračnice stavili v okvir sonate ali simfonije.

Naši skladatelji so se s koračnicami približali ljudskemu okusu, a se pri tem niso izneverili cecilijanskim normam. S slovenskimi koračnicami bomo tudi začeli nocojnji spored.

Ze iz gornjega sledi, da so bili v programu lepo zastopani tudi naši domači skladatelji. Bergant je izbral skladbe Stanka Premrla (Cerkvena koračnica), Franca Kimovca (Sveti trije kralji) in Matije Tomca (Koračnica v E-duru in G-duru). Nadaljeval je s tujimi mojstri, pri čemer so bili v program uvrščeni Felix Mendelssohn-Bartholdy (Allegro maestoso vivace — iz II. sonate za orgle), Sigfrid Karg-Elert (Marche triomphale op. 65), Bedrich Anton Wiedermann (Svatební pochod), Jacob Nicolas Lemmens (Entrata), Cesar Franck (Sortie), Alexandre Guilmant (Marche op. 15), Louis Vierne (Cortège in Marche épiscopale) in Charles Marie Widor (Marche Pontificale — iz I. simf. op. 13). Koncertant nam je tako izbrani spored razgrnil kot markantno zgradbo, ki je dosegla višek v veličastnem Widorjevem pontifikalnem maršu. Sijajno mojstrovo igro je številno občinstvo (obisk je sploh presegal vsa pričakovanja) nagradilo z navdušenim aplavzom. Očitno je bilo, da smo bili priča zares lepemu koncertnemu dogodku. Prepričljivi uspeh pa je z vidnim zadovoljstvom navdal tudi umetnika samega. Njegov recital orgelskih koračnic lahko vsekakor tako po navdušujočem programu kot tudi po zelo lepi udeležbi in splošnem vtisu sploh uvrstimo med njegove najbolj uspele nastope na Mirenskem Gradu (teh pa je bilo v različnih kombinacijah že sedemnajst).

P. B.

Sodobno kmetijstvo

Nesreče pri delu v gozdovih

Tretjino Slovenije ali dve tretjini nje-površine, porasle z gozdovi, zavzemajo zasebni gozdovi. Leta 70 so bili v lasti več kot 200.000 zasebnikov, danes pa je teh že 250 tisoč, če upoštevamo solastniška razmerja. S splošnim gospodarskim in družbenim razvojem se socialno-ekonomska struktura gozdnih posestnikov močno spreminja. To vpliva na njihovo odvisnost od gozda in navezanost nanj ter na pridelovanje gozdnih sortimentov, za kar pa so ljudje različno usposobljeni in opremljeni. Na nekaterih gozdnih gospodarskih področjih se uveljavlja vključevanje proizvodnih kooperantov v delo v zasebnih gozdovih. Pri tem je bilo opravljeno preizkušanje poznavanja dela ter varstva pri njem.

Zasebniki v Sloveniji imajo zelo različno opremo za delo v gozdu: več kot 60 tisoč motornih žag, 34.000 traktorjev in 24.000 vitlov. Sredstva za prevoz so opremljena s serijskimi industrijskimi izdelki in priključki za spravilo. Različna opremljenost pa narekuje tudi različne načine dela in različne tehnologije. Neznanje, neizkušenost, neobvladanje delovnih sredstev in pomanjkljiva opremljenost so pogosto vzrok izredno hudih nesreč pri delu v gozdu.

Od 1981 do sredine 1987 je v zasebnih gozdovih pri gozdnem delu umrlo 82 ljudi ali 13 na leto. Primerjava z nesrečami v družbenih gozdovih glede na posek nam pove, da je nesreč v zasebnih gozdovih kar sedemkrat več. Raziskava je pokazala, da se v družbenem sektorju na vsakih 3.300 m³ lesa zgodi povprečno po ena taka nesreča. Ob upoštevanju razmerja 1 proti 7 se v zasebnih gozdovih na vsakih 470 kubikov zgodi ena nesreča. V družbeni proizvodnji so ob vsaki nesreči izgubili pov-

prečno 21 delovnih dni. Za vse poškodbe v zasebnem sektorju bi to pomenilo skupaj približno 70.000 izgubljenih delovnih dni. Pri spravilu lesa, nakladanju in delno prevozu se je zgodilo nekaj več kot 40 odstotkov vseh nesreč, druge so bile posledica podiranja in obdelave dreves. Analiza nesreč pri prevozu ne upošteva tistih nesreč, ki so se zgodile na javnih cestah in niso več v pristojnosti notranje uprave.

Največkrat povzročijo nesreče s smrtnim izidom padajoče drevo, vrh, veja ali zlom s sosednjega drevesa. Take nesreče pomenijo 54 odstotkov vseh nesreč; če jim prištejemo še 19 odstotkov nesreč zaradi nepravilnega sproščanja obvislega drevesa in 13 odstotkov zaradi prežagovanja dreves, ki so jih podrli veter, žled, ali sneg, dobimo 86 odstotkov nesreč zaradi padanja dreves, udarca ob tla ali zaradi nepravilne ocene okoliščin ob poškodbah nastalih zaradi vetra, snega in žleda.

Pri spravilu lesa iz gozda se je zgodilo trikrat več nesreč s smrtnim izidom kot med nakladanjem in prevozom, in to največkrat med vlačjenjem hlodov iz gozda. Teh je bilo dvakrat več kot pri spravilu lesa do traktorja in med prazno vožnjo v gozd. Tri nesreče so bile v teh letih tudi pri ročnem spravilu. Ob sobotah je bilo pri podiranju in obdelavi dreves dvakrat več nesreč kot ob preostalih dneh, pri spravilu in vlačjenju pa trikrat več.

Davek 87 življenj v šestih letih je hud opomin, zato naj tisti, ki niso izurjeni za delo v gozdu, najdejo pomočnika. Prav pride tudi zaščitna čelada, še bolje pa je, da si zapomnite, da so vozne lastnosti traktorja obremenjenega s pripetimi hloidi precej drugačne kot na polju.

Z. T.

Leopold Verbovšek

Pričevanje iz davnine

II.

Oblasti Langobardov je bilo konec 774. leta, potem ko je Karel Veliki premagal njihovega kralja Deziderija in vse ozemlje vključil v frankovsko državo. Ozemlje od Trevisa, čez Istro in Dolenjsko pa tja do Slavonije je združil v veliki obmejni marki. To je storil na prošnjo oglejskega patriarha, ki je želel pokristjaniti vse Slovence. Iz tega se da sklepati, da je šlo za prebivalstvo, ki je govorilo skupen jezik, tj. slovenski. Proces ločevanja prvotnega ljudstva v tri narode, tj. Slovence, Furlane in Benečane, je potekal zelo počasi. Poglavitni vzrok mu je bila fevdalna razdelitev v naslednjih stoletjih, usodne pa so postale medsebojne razprtije. Te so privedle do benečanske zasedbe Furlanije v letu 1420, ki je trajala vse do leta 1797. Slovenskemu delu prebivalstva je bila ves čas priznana pravica do krajevne samouprave, torej pravico do samostojnega upravljanja svojih vasi in zadev v pristojnosti nižjega

sodstva. Zaradi pripadnosti Beneški republiki ta del našega naroda imenujemo *Beneški Slovenci*. Hud greh pa bi storili, če bi v oznaki zanje izrazili, da gre za slovenski del nekoč skupnega ljudstva Venetov, Benečanov. Zato raje umolkujemo.

DRUŽBENA ZGRADBA V SLOVENSKI BENEČIJI

Krajevno oblast po vaseh so izvajali v okviru *sosednje* (soseska, srenja, ital. vicinia). Shajali so se pod vaško lipo, kamor so prihajali vsi *hišni gospodarji* in drugi možje, ki so na območju srenje obdelovali kakšno zemljišče. Ob *županu* (furl. supan) so sedeli prisedniki, dva zaprisežena moža, cerkveni ključar in drugi člani, ki so skupaj pomenili *dvanajstijo*. Ob glasovanju je obhodnik zarezoval glasove navzočih na leskovo palico, imenovano roš (rovaš). Glasovali so vsi gospodarji in odločala je večina glasov. Župana in sodelavce so volili vsako leto. Pri odločanju

so se ravnali po »statutu«, ki ga je morala imeti vsaka srenja. Vseh srenj je bilo 36 in združevali sta jih dve veliki županiji: landarska (21) v nadiški in mjerska (15) v sovodenjski dolini. Župani so se zbirali okrog velikih kamnitih miz »lašter«: okrog ene v Gorenji Mjersi in druge pri Landarju (Bjačah) oziroma pozneje v Tarčetu. Po enkrat v letu so se zbrali vsi župani pred cerkvijo sv. Kvirina pri Ažli. Zborovanje velike županije so imenovali banka.

Kot primer tamkajšnjega avtonomnega sodstva lahko navedemo zapisnik sodne obravnave z dne 10. oktobra leta 1401 v Landarju, uvedene proti patriarhovemu kmetu Alešu pok. Tomaža iz Tarčeta. Gre za najstarejši primer zapisnika. Zapisnikar je moral razsodbo prebrati v latinskem in slovenskem jeziku, v katerem jo je tudi obrazil. Zakaj neki se dandanes razni demokrati upirajo uporabi slovenskega jezika v sodstvu?

Za Neme, zdaj romanizirane Nimis, prvič omenjajo sosednje (srenje) že leta 1077 (S. Rutar).

Ob navedenem smemo upravičeno poudariti, da gre za čudovito lep primer nepopačene, neposredne samouprave in izra-

— Jest mislem, de sta Reagan jn Gorbačev postala prou prijatla. Kej češ, oba jemasta dosti za bacelirat doma. Aden ses svojo nomenklaturu, Reagan pej ses svojem senatam. Jest mislem, de kadar pridedsta vkep, de se aden družmi potožesta zastran sitnosti, ke jeh jemasta.

— Be znalo bet. Ma važno je, de so se Rusi jn Amerikanci vselih nekam pametno domenli zastran tisteh raket. Taku de vojske ne bo.

— Tudi jest mislem taku. Ma znaš za kej je ne bo? Jest znam zakej.

— A znaš. Ben povej!

— Zatu ke aden ku drugi jemajo interes, de ostane vse taku, ku je. Zatu ke, denmo reč, Rusi ne bojo nikoli okupirali Evrope jn nardili tle komunizem, zatu ke nucajo evropsko tehnologijo. Jn so se dogoveli, de če be biu u Evropi komunizem, be vse propalo jn tudi evropske tehnike be Rusi ne mogli dobet. Jn uani pej glih tu nucajo, ke so sami še strašno od zad.

Jn evropski kapitalisti so spet forte kontenti, de lahko Rusam prodajajo vse sorte jn magari grejo, pruti plačili, delat u Rusjo kašne fabrike. Jn taku roka roko umije.

— Sej, sej. Rusam je prou, de tudi u Ameriki ostane kapitalizem. Ke če be biu tam komunizem, kam be šli Rusi kupavat žito? Ke Rusi jemajo tu pegolo, de vsako leto prdelajo premalo živeža zastran slabga vremena. Amerikancam pej živež zmiram vancava, pej nej bo tašno vreme ku če. Jn, se zna, amerikanski farmarji so spet kontenti, de lahko prodajo svoje žito, ke ne znajo kam ž njim. Jn taku si delajo dobičke.

— Videš, jn taku kapitalisti pomagajo socialističnem državam, de lepu gradijo socializem jn socialistične države pej plačavajo kapitalistam njih tehnologijo jn žito jn taku bogatijo kapitaliste.

— Je prou res, de vojske ne bo. Ma znaš kej mi je zdej padlo u glavo? Tisto ke je reku Natta, de socializem jn demokracija grejo vkep. Meni se ne zdi. Jest be reku, de gre bol vkep socializem jn kapitalizem.

— Se zna. Sej demokracije u socialističnih državah je ni. Ma je tam strašno dosti gospudov — tisteh od nomenklature — ke so še večji gospudje koker kapitalisti. Jn gospudje se med sabo zastopejo.

— Kepej. Sej vre Karlo Marx je reku, de gospodje mislejo samo, kaku be izkoriščali boge delouce. Jn taku ...

— Jn taku smo zmiram tam, Mihec moj.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

žanja ljudske volje. Videti je, da so imeli že davni predniki Slovencev, Veneti, visoko razvit čut za demokracijo. Slovenski Korotanci, ki izvirajo prav tako iz Venetov oziroma venetskih Noričanov, so z ustoličenjem svojih vojvod dali zgled Jeffersonu, ki ga je upošteval in priredil ameriško ustavo na podlagi teorije družbenega dogovora med ljudstvom in vladarjem (Jean Bodin). Prav ta dejstva pa hkrati pričajo, da se Slovenci niso priselili pred štirinajstimi stoletji v kraje, kjer dandanes bivajo, niti s severa in še manj z Balkana, kjer se je ohranil rodovni plemenski ustroj družbe, tj. *rodbinske zadruge*, do tega stoletja. V rodbinski zadruzi, kjer so vsi pripadniki rodbine skupni lastniki zemlje, je zadostovalo le vodstvo najstarejšega (zaradi česar v vojski imenujejo predpostavljene »starešina«), ki je mislil za vse. Toda Slovenec je bil že vse od dobe Venetov samosvoj, individualist, ki je želel svobodno razpolagati z lastno zemljo, ki mu je pomenila vse bogastvo. Predvsem temu dejstvu se mora zahvaliti slovenski narod, da sploh še obstoja v vsakdanji stvarnosti. Slovenski človek, samosvoj in samobiten, je bil prisiljen poiskati in uzakoniti take oblike sožitja, ki so mu trajno ustrezale.

Zagovornikom teorije o priselitvi Slovencev z Balkana je moč navesti še nekaj

v izpodbijanje njihove trditve. Vzemimo kot primer način štetja pri Rezijanih.

Znano je, da sta naštevane in računanje miselni operaciji, ki zahtevata še več umskega napora kot govorenje. Zato bo tujec, ki naj še tako dobro obvlada naš jezik, najraje računal v svojem materinem jeziku. Na tem področju je torej konservativnost močnejša kot v govorici. Ohranitev (vigesimalnega) štetja, kot ga poznajo Rezijani, je izreden primer takšne starožitnosti. Nanj naletimo samo še v francoščini in gaelskem jeziku na severu Škotske (A. Vadnal, Književni listi, 20.3.1986). Zelo zanimivo bi bilo izvedeti, če so se ohranili vsaj ostanki takšnega štetja še kje drugod v Alpah; v Apeninih in na Balkanu jih ni odkril nihče.

Marsikdo tega načina štetja ne pozna. V bistvu gre za prilagoditev neke umske operacije anatomskemu dejstvu, da ima človek dvajset prstov. Od tega števila naprej so si morali naši davni predniki pomagati s prištevanjem in množenjem. Pri Gaelcih izrazijo 30 z besedo »fichead-ardeich« (dvajset in deset), $40 = 2 \cdot 20$, $50 = 2 \cdot 20 + 10$ in $80 = 4 \cdot 20$. Francoz se izrazi pa takole: $80 = 4 \cdot 20$, $90 = 4 \cdot 20 + 10$. Pri Rezijanih se kaže odstop od splošno veljavne rabe števnikov od šestdeset naprej: trikrat *dwájt* (trikratdúj-

POVEČANA VARNOST SOVJETSKIH JEDRSKIH CENTRAL

Po černobilski katastrofi je Sovjetska zveza sklenila izboljšati varnost vseh svojih jedrskih central. To je povedal predsednik sovjetske preiskovalne komisije po ukrajinski jedrski nesreči Valerij Legasov. Moskovska vlada je v ta namen nakazala od tri do pet milijonov dolarjev. S tem denarjem naj bi izboljšali varnost vseh obstoječih naprav, prav tako pa tudi vseh bodočih jedrskih central. V bodoče bodo vsi reaktorji imeli zunanjo zaščitno lupino, ki bo vzdržala tudi v primeru eksplozije. Iz tehničnih razlogov pa ne bo mogoče opremiti s to varnostno lupino reaktorjev, kot je černobilski. V tem primeru bodo posebej ovili s cementnimi stenami vsak posamezni nevarni del.

Največ težav pa delajo izvedencem starejše jedrske naprave vrste »Novi Voronjež«, ki jih kritiki na splošno označujejo za zelo nevarne. Legasov je tudi povedal, da so bile tudi v Sovjetski zvezi demonstracije proti jedrski energiji in da je prebivalcem Minska in Odese uspelo preprečiti gradnjo novih jedrskih naprav v njihovi bližini.

—o—

ZAKAJ SSK ZAHTEVA ODSTAVITEV TRŽAŠKEGA ŽUPANA

■ nadaljevanje s 3. strani

prav je sestavni del večine in sodeluje z istimi političnimi silami tudi v drugih krajevnih upravah. Zato tudi Slovenska skupnost ni preklicala lanskega sporazuma in se ne umika iz obstoječe politične koalicije, pač pa vztraja pri svojem nasprotovanju županu, ker ta ni spoštoval že dogovorjenega koalicijskega programa.

sti), trikratdújsti nu dān pomeni 61 ($3 \cdot 20 + 1$), štirkratdújste je 80 (S. Rutar).

Gre skratka za starožitnost, ki ji ni para. V vseh treh primerih naletimo nanjo le tam, kjer so nekoč bili naseljeni stari Veneti. Toda čudni način so poznali že v skupnem indoevropskem jeziku. V sanskrtu izrazijo npr. 27 tako, da 3 odštejejo od 30: tri una trimsat. Število 19 povejo z 20 manj 1: una vinsati. Tudi latinščina izrazi 19 z odštevanjem: un de viginti, ena manj 20. Morda je prav v tej obliki štetja vzrok za okorno izražanje, ki ga poznamo izključno le Slovenci in Nemci, ko pripenjamo enote k deseticam: 1 in 20 = 21. Kdo pa je ta način od koga prevzel? Južnoslovanski narodi ne poznajo takšnega načina štetja.

Mnogo pa je tudi drugih arhaizmov, ki jih je ohranilo ljudstvo v Slovenski Benečiji zaradi posebnih zgodovinskih okoliščin. Te posebnosti pa je moč pojasniti samo brez raznih pangermanskih, panslovenskih in unitarističnih teorij o pozni naseelitvi. Kot primer nam lahko rabijo tisoči pregovorov in rekel, katerih dobršen del prenašajo skozi vekove ravno zahodni Slovenci kot dediščino nekdanjih Venetov. Mnogo je ostalo skupnega tudi v drugih kulturnih ostalinah narodov, ki so naseljeni na ozemlju Alp, govorijo danes vsak svoj jezik in izvirajo iz skupnega venetskega debla.